

STAFSTUDIE IN NOORWEGEN

Majoor Collin van Loon

Sinds augustus 2010 studeert maj Collin van Loon aan de Noorse Forsvarets Høgskole in Oslo. Hij volgt hier de tweejarige masteropleiding in Military Science. Hij heeft het eerste jaar (Stabsstudiet) achter de rug en is met een paar collega's uit het eerste jaar begin augustus begonnen met het tweede jaar, het masterjaar (Masterstudiet). Aansluitend gaat hij als exchange officer (XO) 2 jaar aan het werk bij de Noorse Defensiestaf/Ministerie van Defensie. In zijn geval was kiezen voor de Noorse HDV dus kiezen voor 4 jaar Noorwegen voor zijn gezin.

Hij geeft een paar persoonlijke belevingen en ervaringen weer en gaat in op Noorwegen, waarom Noorwegen en Nederland nauw samenwerken en het een interessante partner kan zijn voor Nederland. Ook de studie komt aan bod.

VOORTRAJECT

Voor defensie het besluit nam wie de Noorse HDV mocht volgen, heeft ons gezin er toch zeker een aantal minuten over nagedacht voor we ons aanmeldden. We hebben de beschikbare informatie doorgenomen, gegoogled en met wat mensen om ons heen gesproken. Het is een niet alledaags traject in een voor ons onbekend en niet alledaags land. Dit trok ons enorm. Niet elk pad hoeft immers perfect geplaveid te zijn. We zagen de uitdaging, vonden het direct een mooie kans en we waren het er snel over eens dat we die mogelijkheid moesten grijpen.

Noorwegen is immers een goede partner voor defensie en een interessant land om in te studeren. Daarnaast zijn de kinderen op een leeftijd dat het nog prima kan en mijn vrouw werkte inmiddels met veel plezier 10 jaar bij dezelfde baas, maar stond open voor verandering. We waren ook al langer op zoek naar een andere woning, dus dit was ook een mooi moment om op de instortende woningmarkt ons object aan te bieden.

En dan komt het moment dat je daadwerkelijk wordt uitgekozen om naar Noorwegen te gaan. Dan komt het allemaal heel dichtbij en gaat het heel snel. Er moet een opvolger in Garderen gezocht worden, huis moet in de verkoop, ik moet Noors gaan leren en we moeten onze zaken regelen in Noorwegen. Defensie stelt haar prima regelingen beschikbaar, maar je moet zelf alles van A tot Z regelen. Zelf dus op zoek naar een woning in of nabij Oslo en de internationale school, rekening openen, Noors burger service nummer aanvragen, op een school inschrijven en de voorgangers raadplegen. In feite was dit lastiger dan onze activiteiten in Nederland. Een opvolger was intussen gevonden, de cursus Noors begon nog net niet te laat en het huis was binnen 6 weken voor een prima prijs verkocht.

NOORWEGEN ALGEMEEN

Noorwegen is een prachtig land en staat bekend om zijn fjorden, bergen, watervallen,

meren, hoogvlaktes en bossen. Noorwegen is ongeveer 10x groter dan Nederland, heeft Zweden, Finland en Rusland als direct aangrenzende burenen, heeft een kustlijn van meer dan 2000 km en de afstand van Oslo naar Noord-Noorwegen (Kirkenes) is net zo ver als van Oslo naar Rome of Valencia. De bevolking van Noorwegen komt niet boven de 5 miljoen mensen uit. De hoofdstad Oslo is een compacte stad en de grootse van Noorwegen met tussen de 600.000 en 700.000 inwoners.

Noorwegen heeft 2 officiële talen. Het Nynorsk, wat verwant is aan het IJslands en stamt uit de oudere tijden, wordt vooral gesproken in het westen van Noorwegen, met Bergen als grootste stad. Daarnaast is er het Bokmål Noors. Dit stamt af van de Deense schrijftaal, wat weer logisch is aangezien Noorwegen tot 1905 in een Deense unie zat. Kinderen in Noorwegen hebben de keuzevrijheid in welke taal ze opgeleid worden, maar het Bokmål heeft steeds meer de overhand. Naast de schrijftaal is er ook de spreektaal. Mijn eerste uitdaging was dus dat in Noorwegen geen Algemeen Beschaafd Noors bestaat. Iedere Noor spreekt zijn eigen dialect. Alsof in Nederland bij een normale bijeenkomst een Fries gewoon Fries praat en een Limburger plat Limburgs. Na mijn cursus Noors in Nederland ben ik ter voorbereiding op mijn Noorse HDV 5 weken naar de landoperativkurs II (LOK II) geweest in Oslo, enigszins vergelijkbaar met de MLO/MMO. Deze cursus fungeerde vooral als taal cursus voor mij en was erg nuttig.

Een tweede grote uitdaging in Noorwegen is het prijspijl. Werkelijk helemaal niets is goedkoper dan in Nederland of komt er ook maar in de buurt. Dit heeft diverse oorzaken, maar ik zal daar hier niet verder op in gaan. Andere typische kenmerken van Noorwegen, vanuit mijn oogpunt na een jaar wonen en werken, is dat de bevolking enorm op zich zelf gericht is en gesloten. Daarnaast veranderen de benzine- en dieselprijzen hier

per uur en er kan soms zomaar 30 eurocent verschil inzitten tussen de ochtend- en middagprijzen. Snelwegen zijn in Noorwegen sporadisch te vinden. Alleen in en om Oslo vind je snel- en autowegen. Rijd je dus over de E6 naar Noord Noorwegen, is dat 2500 km over een tweebaans weg.

Daarentegen heeft het land zoveel te bieden. De Noor is relaxed, niet zo gejaagd en erg trots op zijn land. Het klimaat is hier eigenlijk heerlijk. In de winter is het donkerder, kouder en duurt de koude periode langer dan in Nederland. Maar het waait hier een stuk minder en de sneeuw maakt de donkere dagen ook weer wat lichter. Ik durf gerust te stellen dat -10 graden hier in Oslo beter aanvoelt dan een gure +2 graden in Nederland. De zomers zijn opvallend aangenaam en het is hier erg lang licht. De lente en herfst daarentegen duren voor het gevoel maar een week. De overgang van warm naar koud en andersom is erg snel.

NOORWEGEN IN DE WERELD

Het toekennen en uitreiken van de Nobelprijs voor de vrede zet Noorwegen ieder jaar weer in de internationale schijnwerpers. Het leveren van hoge functionarissen in en rond de Veiligheidsraad en diplomatieke successen, als bijvoorbeeld het voorbereiden van de Camp David-akkoorden (1978), de Oslo-akkoorden (1993) en de vredesbesprekingen in Sri Lanka (2002), onderbouwen deze status van Noorwegen in de internationale politiek. Een politiek die Noorwegen vooral uit idealistische motieven voert en die succes heeft door het ontbreken van een koloniale geschiedenis en door het geven van ruime ontwikkelingshulp.

Ook geopolitiek en economisch gezien is Noorwegen een land van belang. De lange kustlijn maakt de oceaan voor de Noorse kust tot een economisch wingebied. Sinds

de jaren 70 wordt daar olie en gas gewonnen waardoor Noorwegen in zeer korte tijd is uitgegroeid tot een energieproducent van dezelfde omvang als de oliestaat Iran. In oktober 2011 is er zelfs nog een olieveld van enorme omvang gelokaliseerd. Hierdoor heeft Noorwegen een enorme economische importantie voor Europa en Amerika. Daarnaast is de ligging van Noorwegen van strategisch belang. Langs de Noorse kust lopen voor Rusland en de Verenigde Staten belangrijke zeeroutes. De aan deze zeeroutes liggende havens hebben sinds het uiteenvallen van de Sovjet-Unie, en daardoor het verlies van havens aan de Baltische en de Zwarte Zee, voor Rusland een grote betekenis gekregen. Deze geopolitieke situatie heeft geleid tot een opmerkelijk feit in het Noorse veiligheidsbeleid: de zogenoemde 'Noordzee Strategie'. Door het afsluiten van bilaterale overeenkomsten op het gebied van militaire samenwerking met de aan de Noordzee liggende buurlanden, Denemarken, Duitsland, Groot-Brittannië en Nederland probeerde Noorwegen een alliantie binnen de NAVO te creëren teneinde haar economische (olie)belangen veilig te stellen. Naast de enorme natuurlijke bronnen biedt de global heating de Noor ook kansen. Door het smelten van Noordpoolijs komt de noordelijke zeeroute van Azië via Siberië en Rusland naar Europa langzaam open te liggen. Met name China ziet hier zijn kansen. Voor Noorwegen is de Arctic hierdoor de omgeving waar het meest prioriteit aan wordt gegeven.

NOORWEGEN SOCIAAL EN POLITIEK

De politieke situatie in Noorwegen kan vanuit een Nederlands perspectief worden omschreven als uitermate sociaaldemocratisch. Deze sociaaldemocratische grondgedachte heeft onder andere tot gevolg dat Noorwegen nog steeds de dienstplicht kent (staat ook absoluut niet ter discussie) en het opmerkelijke feit dat Noorwegen als enige land niet over een onderofficierscorps beschikt (staat wel ter discussie). Dit laatste heeft vooral een idealistische inslag. Het gelijkheidsbeginsel is in Noorwegen erg sterk. De vrouwen hebben hier bijvoorbeeld een sterke positie. Een Noors bedrijf kan pas beursgenoteerd worden als minstens 40% van de raad van commissarissen een vrouw is. In schoolklassen en in sportteams is het niet de bedoeling dat je uitblinkt. Het gaat om het collectief. In individuele sporten kan de Noor het wel waarderen wanneer iemand extreem goed presteert. Vandaar dat langlaufen, schaatsen, mountainbiken en atletiek hier erg populair zijn. Op scholen zie je dit fenomeen ook weer terug. Er zijn geen niveaueklassen of scholen, zoals wij dat wel kennen. De leerlingen in de klas ontwikkelen zich dus in het tempo van de zwakste. Dat is ook de reden dat het onderofficierscorps

begin jaren 70 is afgeschaft. Een onderofficier is immers ondergeschikt aan de officier en dat is volgens de 'janteloven' not done. De 'janteloven' wil in heel Scandinavië zeggen dat het niet de bedoeling is dat je je hoofd boven het maaiveld uitsteekt.

NOORS-NEDERLANDSE SAMENWERKING

De eerder genoemde 'Noordzee Strategie' ligt aan de basis van de huidige militaire samenwerking met Nederland en heeft ertoe geleid dat de Noorse en Nederlandse ministers van Defensie in 2003 een Declaration of Intent (DOI) ondertekenden. Centraal hierin stonden efficiëntie en effectiviteit tussen alle krijgsmacht delen. Op basis van deze DOI werden er tussen de beide landmachten in 2004 een zestal Memoranda of Understanding (MOU) getekend. Deze MOU's beschrijven de samenwerking op het gebied van ISTAR, Militaire geografie, samenwerking binnen I(GE/NL) Corps, opleiding en training, C2 en de uitwisseling van personeel.

Het CLAS heeft met het ondertekenen van het Army Cooperation Initiative (ACI) de Noorse landmacht als een van de belangrijkste samenwerkingspartners aangemerkt. De samenwerking vindt plaats op vele gebieden en biedt goede mogelijkheden om de efficiëntie en effectiviteit van beide landmachten te verhogen. In kleinere landen zijn de gevolgen van kleiner wordende defensiebudgetten veelal eerder voelbaar en is de noodzaak tot samenwerking groter. Voor Noorwegen speelt daarbij mee dat Nederland een landmacht heeft die zich ontwikkeld heeft in een richting die de Noren als een mogelijke oplossing voor hun eigen organisatie zien. Beide landmachten hebben veel gelijksoortig materieel en/of een toekomstige materieelbehoefte die erg dicht bij elkaar ligt. Ook in internationale operaties zien we bijvoorbeeld aan het recente optreden in Libië, maar ook de aanwezigheid in Afghanistan dat er veel overeenkomsten zijn. Op dit moment hebben we naast een XO bij de defensiestaf ook een lkol van de landmacht werken in Bardufos (landmachtstaf), een majoor in Bardufos (ISTAR) en een majoor in Rena (C4I, maj Bart van Zutphen).

Noorwegen is natuurlijk ook erg interessant door de mogelijkheden om te trainen in winterse omstandigheden. De marine en luchtmacht trainen veelvuldig in Noorwegen samen met de Noorse collega's omdat de ruimte hier aanzienlijk groter is. Noord-Zweden is uitermate geschikt als doelgebied.

Opmerkelijk detail is dat het Noorse defensiebudget als enige in West-Europa groeit. In Nederland en de rest van West-Europa daalt het defensiebudget aanzienlijk.

NOORSE STABSSTUDIET

De Noorse HDV, oftewel Stabsstudiet aan de Stabsskole, is voor de Noorse officier een eenjarige opleiding. De Stabsstudiet is onderdeel van de Forsvarets Høgskole (FHS, enigszins vergelijkbaar met de NLDA). De locatie van de FHS is op de Akershus Festning, een prachtige toeristische locatie in hartje Oslo. In de jaarlijkse Stabsstudiet zitten ongeveer 50 Noorse majoors (soms kapitein, soms overste) en in 2010 een 6-tal buitenlandse studenten. Vorig jaar waren de buitenlanders afkomstig uit Zweden, Finland, USA 2x, Duitsland en Nederland. De hoeveelheid en samenstelling wisselen ieder jaar weer. De Stabsstudiet is een joint opleiding waar de nadruk vooral op het wetenschappelijke niveau ligt. De opleiding is volledig in het Noors. Aangezien men er geen rekening mee houdt dat je de Noorse taal nog niet volledig beheerst, was het voor mij en mijn buitenlandse collega's dus zaak om te zorgen dat we de taal snel onder de knie kregen. De examens mogen we in het Engels schrijven (of Zweeds, maar dat beheers ik nog niet 100%...). Het in het Noors schrijven van 7-uurs examens kostte me namelijk onevenredig veel tijd om het grammaticaal en vocabulair juist te formuleren. De mondelinge tentamens heb ik wel in het Noors gedaan.

Tijdens de Stabsstudiet krijgen we een interessant en hoogwaardig programma aangeboden met veel externe docenten en sprekers. Zo hebben vele politici, ministers en wetenschappers meestal interessante voordrachten gegeven. De vijf hoofdthema's tijdens de Stabsstudiet zijn wetenschapstheorie en methodologie, militaire geschiedenis en theorie, Noorse en internationale politiek, joint operations en bedrijfsvoering in de Noorse defensiesector.

Ter ondersteuning van het programma hebben we ook nog een paar studiereizen gemaakt. We zijn een week in Moskou geweest. Dit is logisch omdat Noorwegen in Rusland zijn belangrijkste partner ziet in relatie met de Arctische politiek en natuurlijke bronnen en Noorwegen ruim 140 km. grens met Rusland heeft.

Verder hebben we een bezoek gebracht aan Noord Noorwegen. Hier hebben we de FOH (Noorse joint headquarters) en een F-16 basis in Bodø bezocht, hebben we een battlefieldtour in Narvik gedaan (eerste Duitse nederlaag in WW II), de Noorse mariniers in Harstad (Lofoten) bezocht en de oefening van het I(GE/NL) Corps in Setermoen. Tijdens andere reizen hebben we een bezoek gebracht aan de marinebasis in Bergen en aan de het garnizoen grensbewaking met Rusland in Kirkenes, helemaal in het topje van Noorwegen. Alle reizen binnen Noorwegen worden gezien de afstanden en het gebrek aan snelwegen gedaan met het vliegtuig.

Tenslotte zijn we naar Europa geweest waar-

bij we het NATO hoofdkwartier in Brussel, JHQ in Brunssum, SHAPE in Mons en de Franse Defensieacademie in Parijs hebben bezocht. Tussendoor hebben we de eerste (mislukte) Jointoperatie tijdens WWII onderzocht in het Franse Dieppe. De module Joint Operations (in het teken van de NATO COPD) is afgesloten met een tweeweekse NATO oefening in Jørstadmoen, nabij Lillehammer, in de diepe sneeuw.

De studie-opzet is van dien aard dat voor elk thema studiepunten gehaald kunnen worden. Wanneer de Stabskole in 1 jaar volledig wordt afgerond zijn 60 studiepunten verdiend.

MASTERSTUDIET

In het Masterjaar zit ik samen met 18 collega's van de Stabsstudiet van vorig jaar en nog 6 externe studenten die of van buiten defensie komen of de Stabsstudiet al eerder hadden afgerond. Om het Masterjaar te mogen volgen moet in de Stabsstudiet wel gemiddeld C worden gescoord over alle examens. De 60 behaalde studiepunten uit de Stabsstudiet vormen samen met 60 studiepunten die in het aansluitende Masterjaar kunnen worden verdiend een tweejarige masterstudie in Military Science. De FHS heeft de accreditatie om een universitaire masterstudie te mogen aanbieden en werkt nauw samen met de Universiteit van Oslo. Het masterjaar (Masterstudiet), dat ik nu volg, bestaat uit drie thema's in het eerste semester en uit het schrijven van de masteropgave gedurende het tweede semester. Van de drie thema's in het eerste semester zijn twee keuzevrije thema's. In het eerste keuzevrije thema heb ik kunnen kiezen uit veiligheidspolitiek, militaire macht en internationale operaties (die ik volg) en strategische planning en implementering binnen defensie als andere keuzethema.

Het tweede keuzevrije thema is een keuze uit het leiden van operaties/leiderschap in operaties (ik zal deze gaan volgen), inlichtingen, internationaal humanitair recht, business wargaming en als laatste NATO en de Noorse en internationale veiligheidspolitiek.

Het derde verplichte thema is de onderzoeksmodule. Hierin moeten we onder andere ook de opbouw naar de centrale thesis voor de masteropgave voorbereiden.

Ik kan nu halverwege het eerste thema zeggen dat het niveau erg hoog ligt. Het is een pittige maar interessante en leuke studie. Mijn grootste uitdaging op dit moment is het zoeken naar een geschikt en voor mij interessant onderwerp voor mijn thesis, die ook een relatie moet hebben met de eerste twee thema's van dit semester.

NOORWEGEN NA 22 JULI

Zoals bekend zijn we op 22 juli 2011 in Noorwegen opgeschrikt door een enorme aanslag. Er ontplofte op nog geen 500 meter

van waar ik studeer een bom die veel schade heeft aangericht in het centrum van Oslo. Daarnaast heeft Anders Breivick (ABB) op Utøya een vreselijke en laffe daad verricht door 69 onschuldigen, veelal jongeren, dood te schieten. De impact in Noorwegen is immens geweest. Noorwegen is een maand lang enorm in de ban geweest van de aanslag. Niet alleen zijn alle details van ABB uitvoerig belicht, maar ook de rol van de politie en de alarmdiensten. Dat is nu nog steeds een dagelijks item in de media.

Wij wonen precies tussen Utøya en het centrum van Oslo in en hier is de bom ook te horen en voelen geweest. De laffe daad komt nog dichterbij als ik naar de verhalen luister van de vriendin van ons buurmeisje. Zij zat met ABB op het pontje naar Utøya, heeft met hem gesproken, vond hem een rare kwibus en is meteen bij aankomst op het eilandje een andere kant opgelopen. Dat was haar redding. Enkele seconden later begon waar de kranten nu nog steeds van vol van staan. Het zet je aan het denken.

Noorwegen laat zich echter niet uit het veld slaan. Minister-president Jens Stoltenberg heeft gezegd dat de enige juiste manier van reageren is om door te gaan met leven en nog opener te staan voor mensen van buitenaf. Noorwegen lijkt hier sterker en eensgezinder uit te komen.

Op Akershus Festning, wat een openbare defensielocatie is en waar elke dag veel toeristen rondlopen, is niets te merken van enige maatregel. De veiligheidssituatie is onveranderd en men vindt het niet nodig nu plots extra alert te zijn en extra maatregelen te treffen. Wat voor maatregelen kun je immers treffen tegen een dergelijk individu?

TOT SLOT

De Noor is bescheiden en ziet zich echt als een inwoner van een klein land. De militair kijkt doctrinair gezien erg naar de Verenigde Staten, terwijl op veel vlakken de VS en

Noorwegen toch erg verschillen (organisatie, politiek, budget, middelen, positie in de wereld, mentaliteit, etc.). Noorwegen kijkt soms best jaloers naar stappen die andere kleine staten zetten, zoals Nederland, maar door politieke en sociale redenen blijft de Noorse militaire organisatie nog steeds bij het oude. De Noorse bijdrage aan ISAF met de PRT in Faryab (AFG) en de F-16's in Libië zijn operaties die militair goed worden ontvangen maar op politiek en sociaal niveau verdeeldheid zaaien. Noorwegen is immers van oorsprong een vredesnatie, is erg gericht op de eigen soevereiniteit en heeft van oudsher de humanitaire beginselen hoog in het vaandel staan.

De veteranen in Noorwegen krijgen ook steeds meer waardering. In november heeft de Nederlandse ambassadeur in Noorwegen namens Hare Majesteit koningin Beatrix vier Noorse commando's geridderd die in WWII in 1944 mee hebben gedaan aan de bevrijding van Nederland op Walcheren (op Infatuete). Hier werd ook op de Noorse nationale TV aandacht aan besteed. Daarnaast heb ik de eer gehad om als buitenlandse vertegenwoordiger een voordracht te houden op de nationale Noorse bevrijdings- en veteranendag op 7 en 8 mei in Oslo ten overstaan van alle Noorse veteranen die in het buitenland hebben gevochten en buitenlandse veteranen die in Noorwegen hebben gevochten, de Noorse CDS, alle ambassadeurs en de militaire attachés in Noorwegen. Ik merkte dat de Noorse veteranen de buitenlandse erkenning en aanwezigheid erg waardeerden.

Leven en werken in Noorwegen is anders dan in Nederland. Misschien wel meer dan ik op voorhand verwacht had. We hebben echter nog geen moment spijt gehad van onze keuze en kijken uit naar nog dik twee en een half jaar wonen, leven en werken in een fantastisch mooi en rijk land.

Historie op de voorgrond in zomers Oslo.